Patria

6.9.2024

Eduskunta
Puolustusvaliokunta

Asia: U 30/2024 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan puolustusteollisuusohjelmasta ja puolustustarvikkeiden oikea-aikaisen saatavuuden ja toimituksen varmistamista koskevan toimenpidekehyksen perustamisesta (EDIP)

PATRIAN LAUSUNTO EUROOPAN PUOLUSTUSTEOLLISESTA OHJELMASTA (EDIP)

Yleistä

Sen lisäksi, mitä PIA ry on omassa lausunnossaan todennut, Patria nostaa omassa lausunnossaan esille yrityksen kannalta keskeisiä asioita Euroopan puolustusteollisesta strategiasta (EDIS) ja erityisesti siihen liittyvästä ohjelmaehdotuksesta (EDIP).

Euroopan puolustusteollinen ohjelma nostaa hyvin esille tarpeen vahvistaa Euroopan puolustuksen teknologista ja teollista pohjaa. Tarve on konkretisoitunut Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Yleisellä tasolla strategisista tavoitteista vallitsee laaja konsensus. Euroopan puolustuksen kilpailukykyinen teollinen ja tekninen perusta on oleellinen osa kokonaisturvallisuuden infrastruktuuria ja käytännön kriisinsietokykyä. EDIP on asetusehdotus, jolla on tarkoitus toteuttaa useita EDISin (Euroopan puolustusteollisuusstrategian) toimenpiteitä. Patrian näkemyksen mukaan toimeenpanon kannalta olisi hyvä kuvata myös konkreettisempi tavoitetila: miltä EU:n puolustusteollisuus ja -markkina näyttää, kun se on riittävän syvää ja yhteismarkkinat toimivat. Tämä tavoitetila olisi syytä jakaa (sitovasti) EU:n jäsenmaiden ja instituutioiden kesken, jolloin konkreettiset toimenpiteet voitaisiin suunnitella alusta asti

- jäsenmaiden erityispiirteet huomioiden,
- toimivaltajakoa kunnioittaen,
- yhteensopivasti Naton tehtävien kanssa.

Näin selkeän tavoitetilan saavuttaminen lienee poliittisesti mahdotonta. Se johtaa vääjäämättä siihen, että kompromissien hakeminen EDIP-neuvotteluiden kautta vie aikaa ja sitoo resursseja sekä hallinnosta että teollisuudelta.

Suomen tavoitteiden saavuttaminen ja yhteensovittaminen EDIP:n kanssa puolustusyhteistyön ja kokonaisturvallisuuden osalta edellyttää Suomen kantojen ja toimenpiteiden valmistelua, koordinointia ja priorisointia yli sektorirajojen siten, että kansallisen puolustusteollisuuden ja tutkimuslaitosten asiantuntemus sisällytetään valmisteluun. Tämä edellyttää hallinnon valmistelun riittävää laadullista ja määrällistä resursointia.

Copyright Patria. All rights reserved.

Patria

6.9.2024

Euroopan puolustustarvikkeiden yhteismarkkinan kehittäminen

Kirjelmässä tuodaan esille valtioneuvoston kunnianhimoinen kanta: *”Valtioneuvoston tavoite on, että unioniin luodaan puolustustarvikkeiden yhteismarkkinat. …Unionin puolustustarvikkeiden yhteismarkkinoiden kehittämisessä Valtioneuvosto painottaa erityisesti avoimuuden ja tasapuolisen kohtelun periaatetta.*

Tavoite on hyvä, mutta Patrian näkemyksen mukaan on tärkeää todeta, että toimivaa puolustustarvikkeiden eurooppalaista yhteismarkkinaa ei vielä ole. Patrian kannalta suurin ongelma puolustustarvikkeiden yhteismarkkinoilla on tällä hetkellä suurten jäsenmaiden käytäntö kohdistaa hankinnat omalle teollisuudelleen. Patrian näkemyksen mukaan tämä on myös yksi suurimmista esteistä puolustusteollisen strategian tavoitteiden toteuttamiseksi. Komission pitäisi kyetä luomaan paremmin toimiva ja tasapuolisempi sisämarkkina jo olemassa olevalla keinovalikoimalla ja paremmalla valvonnalla. Patria tukee strategian tavoitteita hankintojen kohdentumisesta eurooppalaiseen puolustusteollisuuteen, mutta ilman nykyistä tasapuolisempaa puolustustarvikkeiden sisämarkkinaa tavoitetta on vaikea toteuttaa.

Myös valtioneuvoston kanta tunnistaa syvälliset ongelmat markkinoiden toimivuudessa: ”*Valtioneuvosto korostaa puolustustarvikkeiden markkinoiden kehityksessä erityisesti pk-yritysten pääsyn edistämistä puolustusalan toimitusketjuihin sekä yritysten tasapuolisten toiminta- ja kilpailumahdollisuuksien varmistamista”*

Panostaminen toimiviin keinoihin vaihtoehtona uusille rakenteille ja mekanismeille

Euroopan komissio on tuonut suuren määrän uusia puolustukseen liittyviä aloitteita viime vuosina. Teollisuuden kannalta resurssien pitkäjänteinen kohdentaminen tunnistettuihin suorituskykytarpeisiin on järkevää. Patria katsoo, että Euroopan puolustusrahasto (EDF) on toimiva väline. On tärkeää, että EDF-rahasto pidetään riittävän suurena ja ennustettavana. Kirjelmässä esitetty valtioneuvoston kanta tukee tätä: *”Valtioneuvosto ajaa tulevaisuuden puolustusteknologioiden tutkimisen ja kehittämisen rahoituksen lisäämistä”.*

Osallistuminen Euroopan puolustusrahaston projekteihin mahdollistaa yritysten pääsyn eurooppalaisiin arvoketjuihin sekä kasvattaa huoltovarmuutta ja keskinäisriippuvuutta. Esimerkiksi Patrian johtama FAMOUS-konsortio, jossa on mukana 35 yhtiötä/organisaatiota 9 maasta, on sopinut komission kanssa maksimissaan 95 M€ tuesta tuotekehitykseen. Toinen esimerkki toimivasta välineestä on ASAP, jonka soveltamisalaa ollaan EDIP:n myötä laajentamassa. Loogista olisi suunnata pidemmällä aikavälillä ASAP-tyyppistä rahoitusta EDF-projekteissa (kuten FAMOUS) kehitettyjen tuotteiden tuotteistamiseen ja tuotantoinfran rakentamiseen.

Patrian näkemyksen mukaan uusien rakenteiden, mekanismien ja instrumenttien sijaan tulisi keskittyä olemassa olevien toimivien järjestelyjen entistä parempaan hyödyntämiseen. EDIP:n myötä ehdotetaan useita uusia mekanismeja ja rakenteita (kuten Defence Industrial Readiness Board, Structure for European Armaments Programme). Patrian näkemyksen mukaan uusia rakenteita tärkeämpää olisi panostaa toimiviksi havaittuihin välineisiin (kuten EDF ja ASAP) ja järjestelyihin (EDA, OCCAR, NATO NSPA) ja kehittää niitä.

Yhteishankinnat

Patria Info@patriagroup.com www.patriagroup.com

Copyright Patria. All rights reserved.

Patria

6.9.2024

EDIP tavoittelee yhteishankintojen / -hankkeiden osuuden merkittävää kasvattamista puolustushankinnoissa. Patria kannattaa tätä tavoitetta, mutta käytännössä pelkillä komission ehdottamilla kannustimilla (kuten EDIRPA+) tuskin päästään tavoitellulle tasolle.

Patrian kannalta erittäin tärkeitä ja toimivia ovat valtioiden yhteisistä tarpeista lähtevät, koordinoidut yhteiset kehityshankkeet. Menestyksellisenä yhteishankintaesimerkkinä toimii CAVS-hanke (Common Armoured Vehicle System), jossa kehitetään keskenään yhteensopivia ajoneuvojärjestelmiä usean maan tarpeeseen. Yhteensopivat järjestelmät, tuotantolinjat ja varaosat lisäävät Euroopan kriisinsietokykyä ja huoltovarmuutta. Tällaiset G2G-kauppatavat ovat yleisiä EU-maissa, mutta maiden käytännöt vaihtelevat. EDIP olisi hyvä tilaisuus ohjata jäsenmaita käytännöiltään yhtenäisempiin G2G – kauppatapoihin. Patrian näkemyksen mukaan EDIS/EDIP eivät nykymuodossaan helpota epäyhtenäisiä käytäntöjä EUssa: *”Yhteensopivuuden oleellisuus on tunnistettu hyvin, kirjelmässä Valtioneuvosto katsoo, että tavoitteena tulisi olla jäsenvaltioiden puolustuskyvyn tehostaminen sekä yhteen toimivuuden ja vaihdettavuuden lisääminen”.*

Yhteenveto

1. Puolustustarvikkeiden yhteismarkkina ei toimi ennen kuin suuret jäsenmaat avaavat hankintojaan eurooppalaiselle kilpailulle.
2. Uusien rakenteiden ja mekanismien vyöryttämisen sijaan tulisi keskittyä jatkokehittämään toimiviksi havaittuja keinoja, kuten EDF ja ASAP ja hyödyntää olemassa olevia rakenteita (NATO NSPA, EDA).
3. FAMOUS- ja CAVS-hankkeet toimivat esimerkkeinä sekä kansallisen että EU-tason puolustusvalmiuden rakentamisesta hyödyntäen eurooppalaisia verkostoja ja menettelyjä.
4. Näiden koko potentiaalin lunastaminen ja vastaavien menestystarinoiden rakentaminen edellyttää hallinnon ja teollisuuden saumatonta yhteistyötä ja myös hallinnon riittävää resurssointia, mukaan lukien toimivien G-to-G-menettelyjen rakentaminen kansallisesti.
5. Euroopan puolustusteollinen ohjelma (EDIP) nostaa hyvin esille akuutin tarpeen vahvistaa Euroopan puolustuksen teknologista ja teollista pohjaa.
6. EU:n tasoista kehittämistä tarvitaan, mutta tälläkin kertaa osa avauksista ei liene jäsenvaltioiden kannalta hyväksyttäviä. PIA ry on lausunnossaan valottanut useita ongelmakohtia, samoin PLM muistiossaan. EDIP:n lopullinen sisältö muuttunee paljon seuraavan vuoden aikana.

Patria Info@patriagroup.com www.patriagroup.com

Copyright Patria. All rights reserved.